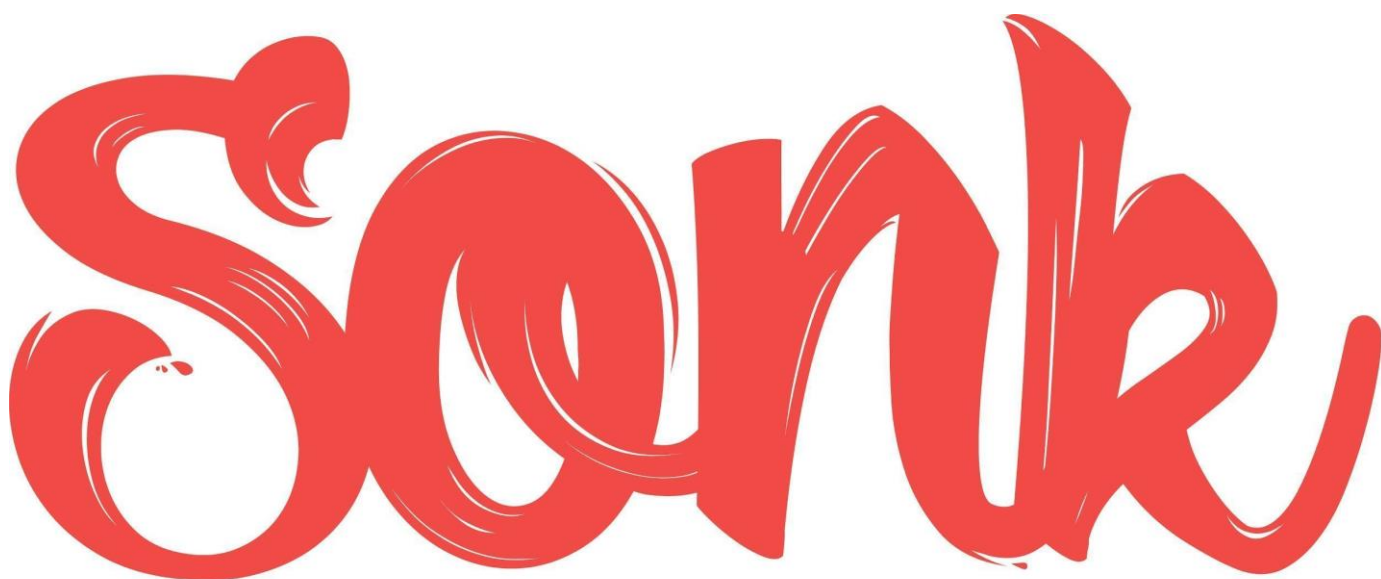

1

SOSIALIDEMOKRAATTISET OPIKELIJAT
SOCIALDEMOKRATISKA STUDERANDE
SOCIAL DEMOCRATIC STUDENTS

2

3

4

5

6

TAVOITEOHJELMA 2022

7

LUONNOS

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19	SISÄLLYSLUETTELO	
20		
21		
22	PERIAATTEET JA ARVOT	
23	Sivistys	3
24	Vapaus	3
25	Solidaarisuus ja tasa-arvo	3
26	SIVISTYS ON SUOMEN SELKÄRANKA	4
27	Varhaiskasvatus	5
28	Peruskoulu	5
29	Toinen aste	6
30	Korkeakouluun siirtymisen nivelvaihe	7
31	Korkea-aste	8
32	Jatkuva oppiminen ja vapaa sivistystoiminta	11
33	HYVINVOIVA OPISKELIJA VAIKUTTAVANA OSANA YHTEISKUNTAA	12
34	Opiskelijayhteisö	12
35	Opiskelijaterveydenhuollon järjestäminen ja rahoitus	13
36	Jaksaminen ja mielenterveys	14
37	Opiskelijan sosiaaliturva ja yhteiskunnan palvelut	15
38	Liikuntapolitiikka	16
39	OIKEUDENMUKAISEMPAAN YHTEISKUNTAAN	17
40	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty. Demokratia	18
41	Ympäristö- ja ilmastopolitiikka	18
42	Liikenne- ja energiapolitiikka	20
43	Asuntopolitiikka	21
44	Kohti täyttä tasa-arvoisuutta	22
45	Monikulttuurisuus	22
46	Euroopan unioni	23
47		

48 PERIAATTEET JA ARVOT

49 Sosialidemokraattiset Opiskelijat SONK ry on valtakunnallinen opiskelijoiden yhteenliittymä, joka toimii
50 sivistyksen, vapauden, solidaarisuuden ja tasa-arvon puolesta. Olemme demokratian ja kansainvälisyyden
51 periaatteita puolustava feministinen ja antirasistinen järjestö.

52
53 Uskomme, että meillä kaikilla on oikeus koulutukseen, työhön ja onnelliseen elämään, mutta ei muiden
54 ihmisten tai ympäristön kustannuksella. SONK on opiskelijoiden äänitorvi ja sivistyksen puolustaja
55 sosialidemokraattisen liikkeen sisällä. SONK on aloitteellinen ja aktiivinen poliittinen keskustelija sekä
56 yhteiskunnallinen toimija.

57
58 Liiton ensisijainen tavoite on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja oikeutta laadukkaaseen koulutukseen
59 lähtökohdista riippumatta. Ymmärrämme opiskelijoiden hyvinvoinnin ja oikeudet osana laajempaa pyrkimystä
60 yhteiskunnalliseen tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen: opiskelijaliike elää osana yhteiskuntaa ja
61 sivistyksellä on ratkaiseva merkitys hyvän yhteiskunnan rakentamisessa.

62

63 Sivistys

64 Sosialidemokratian ydin, sivistys, on palautettava ihmisten elinpiirin keskiöön. Sivistys tarkoittaa tietoisuutta
65 yhteiskunnan tilasta, sen haasteista ja siitä, millaisia jo saavutettuja asioita meidän tulee puolustaa. Sivistynyt
66 ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. SONKin visiossa politiikka ja
67 demokratiakasvatus läpäisevät kaikki yhteiskunnan koulutusasteet päiväkodeista korkeakouluihin, sillä vain
68 siten voimme saada aikaan tiedostavia sukupolvia.

69

70 Koulutuspolitiikalla voidaan vastata maailman muutokseen ja tukea ihmisiä rakennemuutoksessa samalla kun
71 sen avulla luodaan synnytetään uusia sekä menestyviä elinkeinotoiminnan aloja ja työpaikkoja. Laadukkaassa,
72 laaja-alaisessa ja tasa-arvoisessa koulutuksessa ja väestön korkeassa koulutustasossa on Suomen tulevaisuus,
73 joten tavoitteenamme on pysäyttää koulutuksen eriarvoistuminen.

74

75 Vapaus

76 Vapaus tarkoittaa kunkin ihmisen oikeutta toteuttaa täyttä potentiaaliaan yksilönä ilman hänen
77 ominaisuuksiinsa tai taustaansa perustuvia keinotekoisia rajoituksia. Vapaus tarkoittaa oikeutta lausua
78 mielipiteensä ja valita koulutuksensa, elinkeinonsa, ystävänsä, elämänkumppaninsa ja eettisen vakaumuksensa
79 itse. Vapauteen kuuluu tasa-arvoiset mahdollisuudet elää elämäänsä riippumatta sukupuolesta, seksuaalisesta
80 suuntautumisesta, iästä, etnisestä taustasta, sosioekonomisesta asemasta, vakaumuksesta tai yksilön muusta
81 ominaisuudesta.

82

83 Yksilön vapautta voidaan rajoittaa ainoastaan, mikäli jonkun toisen vapaus, turvallisuus tai oikeus hyvään
84 elämään vaarantuu. Vapauteen liittyy myös vastuu omista teoista ja niiden seurauksista sekä toisten yksilöiden
85 ja elinympäristön hyvinvoinnista. Yksilönvapaus voi täysimääräisesti toteutua vain osana vapaiden ja tasa-
86 arvoisten ihmisten yhteisöä, jossa kaikkien sen jäsenten ääni on kuuluvissa ja sananvapaus on turvattu.

87

88 Solidaarisuus ja tasa-arvo

89 Ihmisten välinen kunnioitus ja muiden yhteiskunnan jäsenten oikeuksien tunnustaminen muodostavat
90 solidaarisuuden perustan. Solidaarinen yhteiskunta tekee työtä tasa-arvon ja yhteisen hyvinvoinnin eteen eikä
91 anna tilaa toisten ihmisten sortamiselle tai henkilökohtaisen hyödyn tavoittelulle muita ihmisiä alistamalla.
92 Solidaarisuus ulottuu sukupolvien yli ja torjuu vastakkainasettelua ihmisryhmien välillä. Solidaarisuus
93 ihmisten välillä ei katso maiden välisiä rajoja. Tavoitteenamme on maailma, jossa jokaisella ihmisellä on
94 edellytykset elää hyvää ja onnellista elämää.

95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140

SONK on feministinen järjestö, joka ajaa kaikkien sukupuolten välistä tasa-arvoa. Olemassa olevat sortavat rakenteet pitää purkaa yhdenvertaisten mahdollisuuksien turvaamiseksi kaikille yhteiskunnan jäsenille. Ihmisillä on oikeus tulla nähdyksi ja kohdelluksi yksilöinä, eikä sukupuolensa tai muun ominaisuutensa edustajana.

Monimuotoinen luonto on arvo itsessään. Jokaisen on kannettava vastuu luonnosta ja omasta elinympäristöstään. Talousjärjestelmän tulee perustua ympäristön kannalta kestäviin tuotannon menetelmiin. Jokaiselle on turvattava oikeus nauttia luonnon moninaisuudesta ja sen tuottamasta hyvinvoinnista sukupolvelta toiselle.

SIVISTYS ON SUOMEN SELKÄRANKA

Sivistys ja korkea osaaminen ovat edellytys suomalaisen hyvinvointivaltion tulevaisuudelle. Suomesta tulee aidosti tehdä korkean osaamisen kärkimaa. Suomen menestys kansainvälisessä taloudessa perustuu korkeaan osaamiseen, laadukkaaseen tutkimukseen ja innovaatioihin.

Koulutuksen saatavuus on turvattava. Jokaisella tulee olla mahdollisuus henkisten kykyjensä ja oman osaamisensa kehittämiseen riippumatta asuinpaikasta, varallisuudesta tai vanhempien koulutustasosta. Koulutuksen kustannukset eivät saa muodostua esteeksi yksilön kouluttautumiselle. Oppilaitoksen pitää pystyä tarjoamaan kaikille oppimisvälineet koulutusasteesta riippumatta.

Digitalisaatio, automatisaatio ja globalisaatio muuttavat perusteellisesti yhteiskuntaa. Työprosessit tehostuvat ja työtehtävät monipuolistuvat samaan aikaan, kun yhä harvemman riittävän toimeentulon turvaa perinteinen työsuhde. Informaation määrä ja tiedonvälityksen nopeus elämässämme kasvaa räjähdysmäisesti, jolloin lähdekriittisyyden ja oikean tiedon erottaminen virheellisestä tulee tärkeämmäksi kansalaistaidoksi kuin koskaan aikaisemmin. Sosiaalisen median algoritmit ja big data mahdollistavat aiempaa tehokkaamman mielipiteen ohjaamisen ja myös sen vuoksi tiedon kriittinen arviointi on tärkeää.

Sivistys, koulutus ja jatkuva oppiminen, joka alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi koko elämän, tarjoaa yksilölle parhaat edellytykset selvitä muuttuvassa maailmassa ja muokkaa yhteiskuntaa oikeudenmukaisempaan suuntaan. Koulutuspolun eri vaiheiden tulee tukea yksilön kehittymistä ja taitojen omaksumista mielekkäällä tavalla. Nivelvaiheet eri koulutusasteiden välillä ovat herkkiä ja niissä tulee tarjota yksilölle tukea ja kannustusta, heidän erityistarpeensa huomioiden.

Osaamisen rutiininomaisesta linkittämisestä tiettyyn tutkintoon pitää luopua. Yksilön tulee voida jatkaa oman osaamisensa ja itsensä kehittämistä myös työurallaan ja sen jälkeenkin. Myös koulutusjärjestelmää tulee uudistaa suuntaan, jossa korkeakouluille muodostuu aidot kannustimet järjestää täydentävää koulutusta ja tukea elinikäisen oppimisen tavoitteita.

Sukupuolisensitiivinen näkökulma ja tasa-arvokasvatus ovat kaikkia koulutusasteita läpileikkaava tema. Tasa-arvotyön on kaikilla koulutusasteilla oltava säännöllistä ja suunnitelmallista. Sosialidemokraattinen opiskelijaliike uskoo, että tiedon, osaamisen ja sivistyksen arvo ei ole vain siinä aineellisessa hyvässä, joita ne meille tuottavat, vaan siinä merkityksellisyydessä, ilossa ja onnessa, joita ne parhaimmillaan ihmiselle antavat.

141 Varhaiskasvatus

142 Varhaiskasvatus on merkittävin sosioekonomisen taustan eroja tasaava koulutuspolitiikan osa-alue. Jokaisella
143 lapsella tulee olla aito mahdollisuus päästä tavoitteellisen varhaiskasvatuksen piiriin. Varhaiskasvatuksen on
144 oltava maksutonta. Pedagogisesti pätevän ja eri ammattialoja edustavan varhaiskasvatushenkilöstön määrä
145 päivähoitossa on turvattava ja laadullisiin sisältöihin kiinnitettävä erityistä huomiota. Päivähoitossa lasten ja
146 varhaiskasvatushenkilöstön välinen suhdeluku on riittävä ja varmistaa jokaisen lapsen kohtaamisen
147 yksilöllisellä tasolla.

148

149 Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on nostettava 90-95 prosenttiin, sillä varhaiskasvatukseen osallistuminen
150 luo pohjan myöhemmälle oppimiselle. Varhaiskasvatuksessa on noudatettava lähipäiväkotiperiaatetta, jossa
151 lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen kodin lähimmässä päiväkodissa. Globalissa maailmassa
152 monikielisyyden merkitys on kasvanut. Vieraan kielen oppimisen valmiuksien kehittäminen on aloitettava jo
153 varhaiskasvatusvaiheessa. Erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kehitykselle varhaiskasvatuksella
154 on ratkaiseva merkitys kielen oppimiselle, kotoutumiselle ja myöhemmälle koulumenestykselle.

155

- 156 • Varhaiskasvatuksessa on noudatettava lähipäiväkotiperiaatetta.
- 157 • Varhaiskasvatuksen on oltava maksutonta.
- 158 • Nostetaan varhaiskasvatukseen osallistumisaste Suomessa 90-95 prosenttiin
- 159 • Pedagogisesti pätevän henkilöstön määrä ja varhaiskasvatuksen laadulliset kriteerit on turvattava.
- 160 • Lasten kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia on lisättävä varhaiskasvatuksen puitteissa.

161

162

163 Peruskoulu

164 Kaikille maksuton peruskoulu on yhteiskuntamme kivijalka. Digitalisaatio ei saa lisätä perheiden kuluja
165 Suomen opettajien korkeakoulutus on laadukasta ja kansainvälisesti tunnustettua ja se toimii opetuksen
166 laadun takeena. Koulun tarjoama kasvu- ja oppimisympäristö on monipuolinen, sillä koulussa harjoitellaan
167 ryhmitöitä ja sosiaalisia taitoja. Tämän vuoksi kotiopetuksen ehtoja tulee kiristää ja niiden täytyy perustua
168 selkeään oppilaan olosuhteista lähtevään tarpeeseen.

169

170 Tasa-arvoisuuden edistämiseksi lähikouluperiaate on paras vaihtoehto ja siihen tulisi palata, sillä kouluvalinta
171 edistää koulutuksen periytyvyyttä. Lapsen lähikoulu tulee jatkossakin valita koulumatkan turvallisuuden
172 perusteella. Koulujen eriytymiseen sosioekonomisesti tai etnis-kulttuurisesti tulee puuttua muun muassa niin
173 sanotulla positiivisen diskriminaation eli myönteisen erityiskohtelun määrärahalta.

174

175 Opetuksessa on panostettava erilaisten ihmisten ja elämäntapojen kunnioittavaan kohtamiseen
176 yksilönvapaus ja tasa-arvo edellä. Koulutuksessa on painotettava aktiivista kansalaisuutta ja yhteiskunnallisen
177 ymmärryksen kehittymistä. Taito- ja taideaineiden arvioinnissa tulee jatkossakin painottaa aktiivisuutta ja
178 yrittämistä sekä oppilaan kehitystä osaamisen rinnalla. Oppilaalla tulee olla vaihtoehto saada sanallinen
179 arvostelu numeron sijaan. Oppilaita on kannustettava itsenäiseen ajatteluun ja aktiiviseen osallistumiseen.
180 Opinto-ohjauksen tulee olla laadukasta, monipuolista ja riittävästi resursoitua sekä yhdenvertaista kaikissa
181 kouluissa.

182

183 Seksuaalikasvatuksessa tulee huomioida erilaiset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä opettaa sukupuolen
184 ja seksuaalisuuden moninaisuudesta. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä ei tule käsitellä pelkästään
185 seksuaalikasvatuksessa vaan kaikkia oppimateriaaleja tulee tasa-arvoistaa sukupuolisensitiivisempään
186 muotoon, eli materiaaleissa pitää esiintyä sukupuoli- ja seksuaali-identiteetiltään erilaisia ihmisiä.

187

Oppiainesisältöjä tulee uudistaa. Oppiainerajat ylittävää ilmiöpohjaista oppimisen määrää tulee lisätä peruskouluissa opetussuunnitelman kautta. Uskonnonopetus ei saa olla tunnustuksellista eikä eriarvoistaa oppilaita. Uskonto oppiaineena tulee korvata katsomusvapaalla ja neutraalilla elämäkatsomusaineella, joka tutustuu monipuolisesti eri uskontoihin ja kulttuureihin sekä opettaa arvoista ja etiikasta. Peruskoulun opettajille on taattava riittävät valmiudet opettaa katsomusainetta. Tähän tulee kuitenkin kehittää riittävän monipuolinen oppimateriaali ja sisältö.

- Oppilaitoksen tulee tarjota oppimateriaalit, myös digitaaliset välineet, kaikille yhdenvertaisesti.
- Perusopetuksessa tulee siirtyä yhteiseen tunnustuksettomaan katsomusaineeseen.
- Kotiopetuksen myöntämisperusteita tulee kiristää.
- Lähikouluperiaatteeseen on palattava.
- Oppimateriaaleja tulee tasa-arvoistaa sukupuolisensitiivisempään muotoon, eli materiaaleissa pitää esiintyä sukupuoli-identiteetiltään erilaisia ihmisiä.
- Oppiainerajat ylittävää ilmiöpohjaista oppimisen määrää tulee lisätä peruskouluissa opetussuunnitelman kautta.
- Taito- ja taideaineiden arvioinnissa tulee jatkossakin painottaa aktiivisuutta ja yrittämistä sekä oppilaan kehitystä osaamisen rinnalla. Oppilaalla tulee olla vaihtoehto saada sanallinen arvostelu numeron sijaan.
- Opinto-ohjauksen tulee olla laadukasta, monipuolista ja riittävästi resursoitua sekä yhdenvertaista.

Toinen aste

Lukion rooli on olla yleissivistyksen kautta jatko-opintoihin valmistava koulutusmuoto ja ammatillinen koulutus valmentaa osaavia ja ammatillisesti sivistyneitä käytännön tekijöitä. Kumpaakin koulutusmuotoa on kehitettävä niiden omista lähtökohdistaan. Ammatillista koulutusta kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota jatko-opinto mahdollisuuksiin ja valmiuksiin. Ammatillisten perustutkintojen jatko-opintokelpoisuuksia tulee kehittää yhdessä korkeakoulu yhteisön kanssa. Toisen asteen oppilaitosverkoston tulee olla laaja ja alueellisesti tasa-arvoinen.

Lukiassa opiskelijoiden pitää päästä tutustumaan vähintään yhden kurssin verran kaikkiin aineisiin. Samalla pitää parantaa opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä. Jokaiselle lukiolaiselle on tarjottava valinnainen TET-jakso, jonka voisi käyttää joko työelämään tai korkeakouluun tutustuen. Lukio-opetuksen tulee myös kannustaa opiskelijaa tiedon kyseenalaistamiseen, kriittiseen suhtautumiseen, tekijänoikeuksien huomioimiseen sekä omaan ajatteluun. Kielten ylioppilaskirjoituksia on muutettava siten, että opiskelija saa tutkinnon yhteydessä kansainvälisen todisteen kielitaidostaan.

Ammatillisen koulutuksessa on huolehdittava kontaktiopetuksen riittävästä määrästä ja laadusta. Opiskelun on rakennuttava monipuolisesti erilaisista opetusmuodoista opiskelijan elämäntilanne huomioiden. Opiskelijalle suunnitellaan henkilökohtainen opintopolku yhdessä oppilaitoksen opettajan kanssa. Oppilaitoksen vastuulla tulee olla, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma suunnitellaan yksilöllisesti kullekin opiskelijalle. Opiskelijoilla tulee olla myös oikeus saada ammattitaitoista ohjausta ja palautetta oman, työpaikalla tapahtuvan, oppimisen etenemisestä. Ammatillisen erityisopetuksen valmiuksia täytyy lisätä. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille tulee aina taata mahdollisuus opiskeluun yhdessä muiden ikäistensä kanssa riittävän tuen avulla.

Toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä ja opiskelijoiden mahdollisuuksia opintosisältöjen valitsemiseen oppilaitosrajat ylittäen tulee kehittää tavalla, joka avaa opiskelijoille monipuoliset mahdollisuudet jatko-opintoihin ja työelämään. Toisen asteen opiskelijalla tuleekin olla mahdollisuus halutessaan suorittaa kaksois- tai kolmoistutkinto. Sen sujuvuudelle oppilaitosten välinen toimiva yhteistyö on edellytys. Oppilaitoksia tulee

236 tukea myös entistä enemmän kurssiyhteistyöhön, joka mahdollistaa erilaisia opintoja laajemmin opiskelijoille.
237 Apuna tässä voidaan käyttää myös etäyhteyksiä.

238
239 Siirtymistä toiselta asteelta jatko-opintoihin on sujuvoitettava erityisesti henkilökohtaisen opinto-ohjauksen
240 määrää lisäämällä. Toisen asteen opiskelijoilla on oltava riittävän hyvä kuva itseään kiinnostavien
241 korkeakouluopintojen sisällöstä ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista. Opinto-ohjauksen on oltava kiinteä
242 osa opintoja ja siihen on taattava riittävät resurssit määrittelemällä yhdelle opinto-ohjaajalle enintään 200
243 ohjattavaa. Opinto-ohjauksen oikea-aikaisuutta on kehitettävä suuntaan, jossa opintojen alussa tuetaan
244 erityisesti opiskelu- ja ajanhallintataitojen kehittymistä. Samalla varmistetaan, että erilaiset suunnitelmat ovat
245 hyödyllinen tuki opiskelijalle. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa, tutkintosuunnitelmaa sekä jatko-
246 opinto- ja urasuunnitelmaa päivitetään opintojen edetessä. Opinto-ohjaus pitää myös aloittaa heti toisen asteen
247 opintojen alettua, jotta opiskelijalle jää aikaa miettiä kurssivalintoja, jotka tukevat kiinnostavia jatko-
248 opintomahdollisuuksia.

249
250 Opinto-ohjauksen lisäksi tulee lisätä toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä.
251 Korkeakouluvierailujen ja -esittelyiden lisäksi korkeakoulujen tulee muun muassa järjestää toisen asteen
252 opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa alustavia korkeakouluopintoja jo toisella asteella. Tämä erityisesti
253 auttaisi tutustumaan korkeakouluopintoihin ja itseään kiinnostavaan alaan ennen lopullista valintaa.

254
255 Opetuksessa on otettava huomioon erilaiset tavat oppia tarjoamalla erityistä tukea niin opiskelujen kuin
256 kokeiden suorittamiseen. Oppimateriaaleissa on hyödynnettävä digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet
257 monipuolistamiseen eikä vain nykyisten materiaalien siirtämiseen sähköiseksi. Oppivelvollisuus on
258 pidennettävä toiselle asteelle ja toinen aste on muutettava täysin maksuttomaksi. Oppivelvollisuuden tulee
259 jatkua toisen asteen loppuun asti nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi ja
260 työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi.

- 261
262 ● Toinen aste on maksuton ja kuuluu oppivelvollisuuden piiriin.
263 ● Kehitetään jatko-opintoihin pääsemiseen uusia opintopolkuja pääsykokeiden ja ylioppilaskokeiden
264 rinnalle: korkeakouluopintojen aloittaminen 2. asteen aikana ja opinto-oikeuden saaminen riittävillä
265 arvosanoilla.
266 ● Ammatillisen koulutuksen korkeakoulujen hakukelpoisuutta on kehitettävä tarjoamalla vapaavalintaisia
267 lisäopintoja ja akateemisiin opintoihin valmentavia kursseja.
268 ● Opinto-ohjaukseen on taattava riittävät resurssit määrittelemällä yhdelle opinto-ohjaajalle enintään 200
269 ohjattavaa.
270 ● Toisen asteen opinto-ohjauksen resurssit on turvattava ja niitä on kohdistettava nykyistä enemmän
271 opiskelijoiden henkilökohtaisiin jatko-opintovalintoihin.
272 ● Oppilaitoksen tulee tarjota oppimateriaalit, myös digitaaliset välineet, kaikille yhdenvertaisesti.
273 ● Lukion rooli on olla yleissivistyksen kautta jatko-opintoihin valmistava koulutusmuoto, samalla panostaen
274 opiskelijoiden työelämä- ja yhteiskuntavalmiuksia.
275 ● Lukiota valmistuessaan opiskelijan tulee saada kansainvälinen todiste kielitaidostaan.

276 277 Korkeakouluun siirtymisen nivelvaihe

278
279 Toisen asteen jälkeen ilman opiskelupaikkaa jääneet nuoret kohtaavat merkittävän syrjäytymisriskin.
280 Välivuodelle joutuneelle nuorelle täytyy antaa tukea ja ohjausta niin, että palvelut ovat saatavilla yhdestä
281 paikasta. Nuorisotakuuta on vahvistettava. Tämä kattaa TE-toimiston, opinto-ohjauksen sekä
282 mielenterveyspalvelut. Asevelvollisuutta suorittavien on saatava vapaata valintakokeisiin valmistautumiseen
283 ja niihin osallistumiseen.

284
285
286
287
288
289
290
291

Opiskelijavalintaa tulee kehittää siten, että se mittaa hakijoiden motivaatiota, soveltuvuutta alalle sekä kykyä suoriutua opinnoista eikä ole riippuvainen toisen asteen opintomenestyksestä. Korkeakoulujen valintakriteereissä ei tule vaatia S2 (Suomi ei-äidinkielenä) Suomen kirjoittaneilta tiukempia vaatimuksia, kuin Suomen äidinkielenä kirjoittaneilta. Korkeakoulujen sisäisiä koulutusohjelmien vaihtoja tulee sujuvoittaa siten, että vaihdosta ei muodostu liikaa kuormitusta opiskelijalle. Ensikertalaisikiintiöistä opiskelijavalinnoissa on luovuttava. Samojen alojen pääsykokeet tulee toteuttaa valtakunnallisina yhteisvalintoina.

292
293
294
295
296

Ilman opiskelupaikkaa jääneille tulee tarjota mahdollisuus avoimen korkeakoulun opintoihin maksutta. Korkeakoulujen tarjoamien avointen opintojen ei tule toimia maksullisena väylänä valintajärjestelmän kiertämiseen eikä avointen korkeakoulujen tule myöntää tutkintoja.

297
298
299
300
301
302

- Välivuoden palvelut on tarjottava keskitetysti yhdestä paikasta ja nuorisotakuuta vahvistettava.
- Ensikertalaisikiintiöistä opiskelijavalinnoissa on luovuttava eikä toisen asteen opintomenestys saa ratkaista tuleeko hakija valituksi korkeakouluun vai ei.
- Valintakoemenettelyä on kehitettävä tavalla, joka tekee valmennuskurssien järjestämisestä vähemmän houkuttelevaa, ja valintakoemateriaalin tulee olla maksutonta sekä saatavilla sähköisesti.
- Avoimen väylän opintojen tulee olla maksuttomia niille, joilla ei ole vielä tutkinnonsuoritusoikeutta.

303
304
305

Korkea-aste

306
307
308
309
310
311
312
313
314

Korkeakoulutuksen tulee olla yhteiskunnallisesti vaikuttavaa, kansainvälistä ja saavutettavaa. Korkeakoulutuksen pitkäjänteinen kehittäminen on opiskelijan ja yhteiskunnan etu etenkin nyt kun työelämässä tarvitaan yhä enemmän korkeaa osaamista siirryttäessä ongelmanratkaisuun ja asiantuntijatyöhön. Viime aikoina suomalaisten ikäpolvien korkeakoulutusaste on kääntynyt laskuun. Tämä kehitys tulee saada käännettyä ja tavoitteena tulee olla viidenkymmenenviiden prosentin korkeakoulutusaste vuoteen 2030 mennessä. Tähän tavoitteeseen pääseminen vaatii nykyisen hakijasuman purkua ja korkeakoulualoituspaiikkojen kasvatusta erityisesti aloilla, joilla työvoimasta on pulaa. Jokaisessa maakunnassa on oltava vähintään yksi korkeakoulu. Korkeakouluille tulee taata tarvittavat resurssit näitä tavoitteita varten ja koulutuksen laadun takaamiseksi

315

316
317
318
319
320
321
322
323

Suomalaisen korkeakoulutuksen rahoituksen on oltava ennakoitavaa ja tasa-arvoinen perusrahoitus on turvattava. Korkeakoulujen erityisvahvuuksia tulee vahvistaa, mutta samalla on säilytettävä korkeakoulujen oikeus monialaisuuteen ja monitieteisyyteen. Tutkintoon johtavan koulutuksen tulee olla opiskelijalle maksutonta. Maksuttomuus tulee laajentaa takaisin myös EU- ja ETA -alueen ulkopuolisille opiskelijoille. Kansainvälisille opiskelijoille tulee myöntää oleskelulupa työnteko-oikeudella koko tutkinnon ajaksi ja valmistumisen jälkeen opiskelijalle myönnetään työntekijän pysyvä oleskelulupa. Työllistymistä on myös tuettava lisäämällä mahdollisuuksia opiskella kotimaisia kieliä. Ulkomaisten opiskelijoiden maahantuloa on helpotettava laskemalla maksuja ja yksinkertaistamalla oleskelulupakäytäntöjä.

324

325
326
327

Korkeakouluissa tulee tukea kansainvälisyyttä ja sisällyttää kansainvälisiä opintoja kaikkiin tutkintoihin sekä tukea ja rohkaista opiskelijoita opiskeluvaihtoihin lähtemiseen. Opiskelijoille tulee tarjota riittävästi tietoa erilaisista vaihtomahdollisuuksista ja apurahoista.

328
329
330
331

Korkeakoulut tekevät tiivistyvää yhteistyötä, mutta pysyvät tavoitteeltaan ja tarkoitukseltaan erillisinä. Siirtymistä duaalimallin puolelta toiselle sujuvoitetaan niin, että korkeakoulututkinnon suorittaneilla on tosiasialliset mahdollisuudet jatkaa opintojaan toisessa korkeakoulussa oli kysymys sitten

ammattikorkeakoulusta tai yliopistosta. Kaikki teennäiset esteet siirtymissä on poistettava. Siirtymissä on mahdollista hyödyntää soveltuvuuskokeita. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tulisi tarjota opiskelumahdollisuuksia yli raja-aitojen sekä yhteistyössä keskenään. Opintoja voi suorittaa monimuotoisesti, monialaisesti, joustavasti ja ympärivuotisesti eri opiskelumenetelmiä hyödyntäen. Korkeakouluja kannustetaan erityisesti yhteisten verkko-opintojen tarjoamiseen.

Koulutusvienti on yksi korkeakoulujen painopisteistä, mutta se tulee toteuttaa eettiset periaatteet ja tasa-arvo huomioiden. Suomalaisten korkeakoulujen tulee voida tarjota tilauskoulutusta muille valtioille sekä kansainvälisille järjestöille.

Aiemmin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa parantamalla ja yhtenäistämällä HOT- ja AHOT-käytänteitä sekä kehittämällä erilaisia työn opinnollistamisen keinoja. Opiskelijoiden osaamisen arvioinnin tulee sisältää myös sanallista palautetta osaamisen kehittymisestä, jotta opiskelija oppii tunnistamaan oman osaamisensa ja kehittymistarpeensa. Opetushenkilöstön riittävä määrä, alakohtainen ja pedagoginen osaaminen, tietotekniset taidot sekä vähintään C1/YKI5 -tason opetuskielen taito takaavat koulutuksen korkeatasoisuuden. Opetusta tulee myös kehittää yhä enemmän pois ulkoa opettelusta ja kohti syvällistä oppimista ja ymmärtämistä niin, että tieto linkittyy aikaisempiin tietokokonaisuuksiin ja johtaa parhaimmillaan uuteen tietoon ja oivalluksiin. Perustutkimuksen osuus on turvattava ja Suomen Akatemian asema säilytettävä.

Opiskelijoilla tulee olla halutessaan mahdollisuus siirtyä työelämään ja kerätä työkokemusta alemman ja ylemmän korkeakoulututkintojen suorittamisen välillä menettämättä opinto-oikeuttaan korkeakoulututkintoon. Opiskelijoiden ahdingon helpottamiseksi tulee opiskelijoiden opinto-oikeuden olla ikuinen nykyisen määräaikaisuuden sijaan. Moni korkeakouluopiskelija työskentelee myös opintojensa ohessa ja tämä tulee nähdä mahdollisuutena korkeakoulujen ja työelämän kommunikoinnille.

- Suomalaisten korkeakouluaste on nostettava 55 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä kasvattamalla korkeakoulualoituspaiikkojen määrää aloilla, joilla työvoimasta on pulaa. Korkeakouluopintojen läpäisyaste on saatava paremmaksi.
- Tutkintoon johtavan koulutuksen tulee olla maksutonta kaikille, myös EU- ja ETA -alueen ulkopuolisille opiskelijoille.
- Kansainvälisille opiskelijoille tulee myöntää oleskelulupa työnteko-oikeudella koko tutkinnon ajaksi ja valmistumisen jälkeen opiskelijalle myönnetään työntekijän pysyvä oleskelulupa.
- Korkeakoulutusohjelmien välisiä vaihtoja tulee sujuvoittaa.
- Opiskelijoille sähköinen pääsy kaikkien kurssien kaikkien materiaaliin ja luentotallenteisiin.
- Opiskelijan tulee saada harjoittelusta kohtuullinen palkka ja korkeakoulujen tulee taata harjoittelupaikka opiskelijoille aloilla, joilla harjoittelun suorittaminen on pakollinen osa opintoja. Rakenteet jotka estävät palkan saamisen tulee poistaa.
- Opiskelijoilla tulee olla edustus kaikissa korkeakoulujen toimielimissä, tasakolmikanta-periaatteen mukaisesti.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa korkeakouluopetusta, joka perustuu työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin, sekä harjoittaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Yhä useampi ammattikorkeakouluopiskelija opiskelee toista tutkintoaan tai on päivittämässä omaa osaamistaan vastatakseen muuttuviin työelämän tarpeisiin. Päivätoteutuksen lisäksi ammattikorkeakouluissa on mahdollisuus suorittaa opintoja joustavammalla monimuoto- ja verkkototeutuksilla, joiden opetuksen laadun

380 on oltava päivätoteutusta vastaavaa. Tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi onkin tarpeellista että
 381 ammattikorkeakoulut tarjoavat myös opintojaksoja, joiden avulla on mahdollista päivittää työelämässä
 382 tarvittavia esimerkiksi teknologisia taitoja.

383

384 Murroksessa oleva työelämä tarvitsee myös monialaista osaamista toiselta asteelta aina maisteri- sekä
 385 tohtoritason tutkimus- ja kehittämisosaamiseen. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijavalinta
 386 perustuu osaamiseen, ei työkokemuksen pituuteen ja tutkintonimike on maisteri (AMK). Lisäksi ylemmän
 387 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden mahdollisuuksia jatko-opintoihin on vahvistettava.

388

389 Opiskelijoiden osallistuminen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä teorian yhdistäminen
 390 työelämäprojekteihin opettajien johdolla on ammattikorkeakoulujen ehdoton vahvuus. Työelämälähtöisten
 391 projektien ja TKI-hankkeiden avulla opiskelija oppii soveltamaan osaamistaan käytännössä ja saa
 392 mahdollisuuksia esimerkiksi työharjoittelun tai opinnäytetyön tekemiseen. Opetushenkilöstön ajantasaisesta
 393 työelämäosaamisesta on pidettävä huolta säännöllisillä työelämäjaksoilla. Opetuksella sekä TKI-taidoilla
 394 tuetaan myös yrittäjyyttä ja yrittäjyydestä kiinnostuneille tarjotaan tukea oman yrityksen perustamiseen.

395

396 Ammattikorkeakoulut kehittävät yhdessä tutkimuslaitosten, työ- ja elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja
 397 julkishallinnon kanssa uutta tietoa ja osaamista sekä palveluja tai tuotteita niin kutsuttujen
 398 innovaatioekosysteemien avulla. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan yhdistyy yhä useammin
 399 myös osaamisen kehittäminen (TKIO), jossa luodaan uusia malleja osaamisen ja kouluttautumisen
 400 kehittämiseen työpaikoilla. Suomen Akatemian rahoituksen perusteita tulee kehittää suuntaan, joka
 401 mahdollistaa aidosti myös ammattikorkeakoulujen rahoituksen TKI-toimintaan.

402

403

- Monimuoto- verkkototeutuksien opetuksen laatu on varmistettava.
- Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimike on maisteri (AMK).
- Opetushenkilöstön ajantasaisesta työelämäosaamisesta on pidettävä huolta säännöllisillä työelämäjaksoilla.
- Yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille tarjotaan tukea oman yrityksen perustamiseen.

404

405

406

407

408

409

410

410 Yliopistot

411

411 Yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, ja antaa
 412 tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta. Yliopistot kouluttavat kriittisiä ajattelijoita ja osajia. Yliopistot
 413 huomioivat yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja reagoivat muuttuviin koulutus- ja tutkimustarpeisiin.
 414 Päätöksentekoon osallistuminen on opiskelijoiden oikeus. Opiskelijoilla tulee olla vahva edustus kaikissa
 415 korkeakoulujen toimielimissä, tasakolmikanta-periaatteen mukaisesti.

416

417 Yliopisto-opiskelijoilla on mahdollisuus valita sivuaine haluamansa korkeakoulun tarjonnasta huomioiden
 418 kuitenkin alakohtaiset erityispiirteet.

419

420 Liikkuvuus yliopistojen, julkisen ja yksityisen sektorin välillä toteutuu esimerkiksi tutkijoiden siirtymisessä
 421 myös yliopiston ulkopuolelle. Julkinen ja yksityinen sektori hyötyvät tästä saadessaan tutkijan myötä tietoa ja
 422 osaamista ja sieltä tuleva osaaminen taas nähdään mahdollisuutena kehittää yliopistojen tutkimusta ja
 423 opetusta.

424

425 Yliopistojen autonomia turvaa tieteenharjoittamisen vapauden. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikkaa tulee tehdä
 426 pitkäjänteisesti visionaan kyky ratkoa yhteiskunnan ja ihmiskunnan merkittävämpiä ongelmia. Yliopistot

kannustavat yhteistyöhön eri korkeakoulujen välillä sekä monitieteisyyteen ja tieteidenvälisyyteen. Opiskelijoita ja tutkijoita kannustetaan liikkuvuuteen esimerkiksi eri korkeakoulujen välillä.

Tutkijoiden oletetaan olevan tieteen monitaitureita, sillä tutkimuksen lisäksi heidän odotetaan selviävän jatkuvista määräaikaishakemuksista, rahoituksen hakemisesta, epävarmuuden tunteesta sekä opettamisesta ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisesta. Tutkijoiden työn kuormittavuutta tulee pyrkiä vähentämään yliopistojen tarjoamien tukipalveluiden kautta. Tutkijoiden toimeentuloa ja asemaa on parannettava vähentämällä rahoituksen pirstaleisuutta ja parantamalla apurahatutkijoiden asemaa. Suomalaisten yliopistojen houkuttavuutta työnantajana tulee pyrkiä kasvattamaan myös ulkomaalaisten tai ulkomailla tutkintonsa suorittaneiden keskuudessa. Tutkijoiden liikkuvuutta yliopistoista elinkeinoelämään tai toiseen korkeakouluun sekä liikettä elinkeinoelämästä yliopistoihin tulee edistää.

Julkisesti rahoitetun tutkimuksen tulosten, opetusmateriaalin sekä hallintoasiakirjojen tulee olla julkisia. Tutkimusten tuloksien tulee olla myös kansalaisten hyödynnettävissä ja ne tulee kertoa ymmärrettävästi. Yhteiskunnallisen ilmapiirin tulee olla mahdollisimman avoin, jotta tutkijat voivat julkaista tutkimustuloksiaan ilman pelkoa ja heihin kohdistuvaan vihapuheeseen tulee puuttua.

- Yliopisto-opiskelijoiden tulee pystyä valitsemaan sivuaine haluamansa korkeakoulun tarjonnasta kuitenkin huomioiden alakohtaiset erityispiirteet.
- Tutkijoiden liikkuvuutta yliopistoista elinkeinoelämään tai toiseen korkeakouluun tulee edistää.
- Suomalaisten yliopistojen houkuttelevuutta pitää lisätä ulkomaalaisten ja ulkomailla tutkintonsa suorittaneiden keskuudessa.
- Julkisesti rahoitetun tutkimuksen tulosten, opetusmateriaalin sekä hallintoasiakirjojen tulee olla pääosin julkisia.

Elinikäinen oppiminen ja vapaa sivistystoiminta

Uudelleen kouluttautumisen mahdollisuuksia tulee parantaa, sillä työmarkkinat ovat muutoksessa eikä yhdellä koulutuksella välttämättä työllisty koko elämän ajaksi. Yhteiskunnassa tulee luoda rakenteita, jotka tarjoavat joustavia mahdollisuuksia opiskella ja sivistää itseään läpi elämän. Opiskelu kuuluu kaikille iästä huolimatta. Työvoimaan kuuluvilla tulee olla subjektiivinen oikeus työuran aikaiseen täydennyskoulutukseen, jotta työntekijällä on mahdollisuus päivittää ja syventää teoreettista ymmärtämystään sekä haastaa itsensä kyseenalaistamaan jo aiemmin opittua ja ehkä jo vanhentunuttakin tietoa. Eri oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyötä yritysten kanssa tällaisen koulutuksen järjestämiseksi tulee kehittää ja rahoituksen tulee kannustaa korkeakouluja järjestämään laajemmin muutakin kuin tutkintoon johtavaa koulutusta. Mahdollisuuksia opiskella työttömyysturvalla on laajennettava.

Elinikäisen oppimisen mahdollistamiseksi Suomessa tulee luoda osaamistilijärjestelmä, jonka kautta työelämässä oleville tarjotaan mahdollisuus oman osaamisensa kehittämiseen. Osaamistilin avulla voisi kattaa kouluttautumisen kustannuksia. Tili rahoitettaisiin työnantajilta ja työntekijöiltä kerättävillä vakuutusmaksuilla sekä valtion rahoituksella.

Työväenopistojen, kansanopistojen ja muiden suomalaisten laajaa sivistyspohjaa edistävien tahojen toimintaedellytykset on turvattava ja niissä suoritettujen opintojen hyödyllisyys on tunnustettava ja näiden opintojen arviointia todellisen arvonsa mukaan on kehitettävä yhteistyössä koulutuksenjärjestäjien ja työnantajien kanssa. Näiden opistojen ja muiden tahojen on tarjottava edullisia korkeakouluopintoihin valmistavia opintoja. Kaikilla tulee olla mahdollisuus laadukkaisiin ja nykyaikaisiin kirjastopalveluihin riippumatta asuinkunnasta.

475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521

- Työelämässä olevilla on oltava subjektiivinen oikeus lisäkouluttautumiseen ja työuran aikaiseen oppimiseen.
- Suomessa on otettava käyttöön vakuutusmaksuihin rahoitettava osaamistili.
- Vapaan sivistystoiminnan merkitystä ja arvostusta on korostettava.
- Laadukkaat ja nykyaikaiset kirjastopalvelut on varmistettava valtakunnallisesti.

HYVINVOIVA OPISKELIJA VAIKUTTAVANA OSANA YHTEISKUNTAA

Opiskelijayhteisö

SONK kannattaa lämpimästi opiskelijoiden järjestäytymistä ja yhteiskunnallista aktiivisuutta. Ylioppilas- ja opiskelijakunnat ovat kykeneviä organisaatioita toimimaan yliopisto- ja ammattikorkeakoululain määräämällä tavalla opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunteen lisääjinä ja edunvalvojina niin korkeakouluissa kuin yhteiskunnassakin.

Suomalainen korkeakouluopiskelijoiden muodostama aktiivinen verkosto on maailmanlaajuisesti harvinainen ilmiö. On rikkaus, että opiskelijat ovat suomalaisessa yhteiskunnassa aktiivisia keskustelijoita, joita otetaan aktiivisesti mukaan esimerkiksi korkeakoulujen, toimeentulon ja yhteiskunnan kehittämiseen. Parhaassa tapauksessa opiskelijaelämä ja korkeakouluopinnot ruokkivat toisiaan luomalla verkostoja ja mahdollistamalla vuoropuhelua erilaisista koulutustaustoista tulevien opiskelijoiden kesken. Opiskelijayhteisö tukee myös opiskelijoiden jaksamista ja tätä kautta auttaa opintojen etenemistä. Opiskelijayhteisössä tulee huomioida yhdenvertaisesti kansainväliset ja vaihto-opiskelijat.

Korkeakouluopiskelijat ovat järjestäytyneet korkeakoulujensa opiskelija- ja ylioppilaskuntiin. Opiskelija- ja ylioppilaskunnat hoitavat lakisääteisiä tehtäviään ja täyttävät siten yliopisto- ja ammattikorkeakoululakeihin kirjattua kasvatustehtävää. Jokaisen suomalaisen korkeakouluopiskelijan tulee kuulua joko opiskelija- tai ylioppilaskuntaan. Kaikkien suomalaisten opiskelijoiden muodostama yhtenäinen opiskelijaliike olisi korkeakoulutuksen ja opiskelijaelämän kehittämisen kannalta todellinen voitto.

Opiskelija- ja ylioppilaskuntien resurssit on turvattava, jotta lakisääteisten tehtävien toteuttaminen on mahdollista. Tätä tarkoitusta varten myönnetään julkista selkeisiin kriteereihin perustuvaa rahoitusta. Julkisen rahoituksen myöntämisen ensisijaisina kriteereinä tulee olla monipuolinen opiskelijoiden edunvalvonta ja opiskelijoiden sosiaalista asemaa ja hyvinvointia edistävien palveluiden ja toimintojen järjestäminen. Lisäksi opiskelija- ja ylioppilaskunnat voivat hankkia omaa rahoitusta esimerkiksi harjoittamalla liiketoimintaa. Opiskelija- ja ylioppilaskuntien rahoituksen turvaamisesta valtion budjetista tulee tehdä selvitys kuluvan vaalikauden aikana, opiskelijoiden tulee olla edustettuna selvityksen teossa. Rahoituksen ei tule olla pois valtakunnallisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen rahoituksesta.

Ylioppilas- ja opiskelijakuntien edustajistovaalit ovat keskeinen osa opiskelijayhteisön demokratiaa. SONK tähtää yhteistyössä muiden poliittisten opiskelijajärjestöjen kanssa korkeakoulujen opiskelija- ja ylioppilaskuntien edustajistovaalien äänestysprosentin nostoon. SONK pitää poliittisesti sitoutuneita ehdokaslistoja tärkeänä osana korkeakouludemokratiaa, sillä poliittiset listat tarjoavat opiskelijoilla selkeät yhteiselle arvopohjalle perustuvat äänestysvaihtoehdot. Lisäksi poliittisesti sitoutuneet ehdokaslistat lisäävät yhteistyötä eri opiskelija- ja ylioppilaskuntien kesken. Ylioppilas- ja opiskelijakuntien sekä korkeakoulujen

522 tulee kehittää ja ylläpitää myös mahdollisimman laajasti erilaisia keinoja opiskelijoille vaikuttaa, joihin kaikki
523 pystyvät yhdenvertaisesti osallistumaan.

524
525 Jokaisessa korkeakoulussa tulee olla opiskelijaedustus kaikilla päätöksenteon tasoilla. Opiskelijoiden
526 edustajilla tulee olla aito mahdollisuus vaikuttaa korkeakoulujen sisäisiin asioihin. Lisäksi opiskelijoita tulee
527 kannustaa osallistumaan aktiivisesti päätöksentekoon korkeakouluissa ja opiskelijoiden
528 vaikutusmahdollisuuksista tulee tiedottaa aktiivisesti..

- 529
- 530 • Korkeakouludemokratiaa ja korkeakoulujen autonomiaa on vahvistettava lainsäädännössä.
- 531 • Opiskelijoiden edunvalvonta, koulutuksen kehittämistä ja opiskelijoiden sosiaalista asemaa ja hyvinvointia
- 532 edistävien palveluiden sekä opiskelijoiden harrastusmahdollisuuksien järjestäminen on turvattava.
- 533 • Opiskelija- ja ylioppilaskuntien rahoituksen turvaamisesta valtion budjetista tulee tehdä selvitys.
- 534 • Poliittisesti sitoutuneet listat ovat tärkeä osa korkeakouludemokratiaa.
- 535 • Jokaisessa korkeakoulussa tulee olla opiskelijaedustus kaikilla päätöksenteon tasoilla.

536
537

538 Opiskelijaterveydenhuollon järjestäminen ja rahoitus

539 Terveystuottojärjestelmä ja riittävästi resursoitua terveyden- ja sairaanhoidon palvelut tukevat
540 hyvinvointia sekä ylläpitävät työ- ja opiskelukykyä. Kaikki korkeakouluopiskelijat ovat Ylioppilaiden
541 terveydenhoitosäätiön (YTHS) piirissä. YTHS:n palveluverkon tulee olla laaja ja alueellisesti tasavertainen.
542 Mielenterveyspalveluiden ja muiden terveyspalveluiden tulee pääsääntöisesti toteutua toimipisteessä
543 tapahtuvana henkilökohtaisena asiakaskäyntinä. Etävastaanottoa tulee hyödyntää vain asiakkaan omasta
544 toiveesta ja toimipisteessä tapahtuva asiakaskäyntejä tukevana palveluna, ei niitä korvaavana.

545
546 Opiskeluterveydenhuollon päätehtävä on opiskelukykyyn tukeminen. Tämä edellyttää paitsi opiskelijan
547 kohtaamista, myös opiskeluympäristön riittävää tuntemusta. Opiskeluterveydenhuolto on kokonaisuus, johon
548 kuuluu opiskeluyhteisön terveyden ja turvallisuuden edistäminen, ongelmien ennaltaehkäisy sekä sairauksien
549 hoito. Sen osia ovat sekä yleis-, suun-, mielen- että seksuaaliterveyden palvelut. Opiskelijaterveydenhuollon on
550 tarjottava myös opintojen vaatimat terveyspalvelut, kuten rokotukset. Opiskelijaterveydenhuollon tulee myös
551 tarjota maksuton ehkäisy opiskelijoille.

552
553 YTHS ei kerää käyntimaksuja. YTHS:n rahoittajia ovat opiskelijat (n. 23 %) ja valtio (n. 77 %). YTHS on voittoa
554 tavoittelematon säätiö eikä sillä ole omaa varallisuutta. Riittävä julkinen rahoitus on toimivan
555 opiskeluterveydenhuollon elinehto. Opiskelijoilta veroluontoisen terveydenhuoltomaksun kerää KELA.

556
557 Pidemmällä aikavälillä korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon palvelut tulee järjestää julkisella
558 sektorilla eikä erillistä järjestelmää opiskelijoille ylläpidetä. Julkista terveydenhuoltoa tulee kehittää niin, että
559 se kykenee vastaamaan palveluntarpeeseen. Julkisissa palveluissa tulee olla riittävästi resursseja seitsemän
560 päivän hoitotakuun toteutumiseksi, joka tulee toteutua myös mielenterveyden palveluissa, ja palveluiden tulee
561 olla maksuttomia, jotta korkeakouluopiskelijoiden siirtäminen niiden pariin on mahdollista. Yhdenmukaisempi
562 terveydenhuoltojärjestelmä olisi tasa-arvoisempi ja oikein toteutettuna tehokkaampi.

- 563
- 564 • YTHS:n resursseja tulee lisätä laadun takaamiseksi ja vastaamiseksi kasvaneeseen tarpeeseen.).
- 565 • Opiskeluterveydenhuolto tulee järjestää yhtenäisenä kokonaisuutena ja säilyttää valinnanvapauden
- 566 ulkopuolella.
- 567 • Opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus on turvattava.

- Pidemmällä aikavälillä erillisestä korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta luovutaan ja opiskelijat siirtyvät kokonaan julkisen terveydenhuollon piiriin, mikä vaatii julkisten palveluiden riittäviä resursseja ja palveluiden maksuttomuutta.
- Opiskelijoille ja nuorille tarjottava maksuton ehkäisy.

Jaksaminen ja mielenterveys

Uupumus ja psyykkinen oireilu ovat yhä enemmän esillä nyky-yhteiskunnassa. Lähes joka kolmas korkeakouluopiskelija kärsii jonkinasteisesta mielenterveyden ongelmasta. Määrä on kasvanut huomattavasti vuosituhaten alusta. Kolmannes korkeakouluopiskelijoista kokee myös runsaasti stressiä ja lähes joka viides kokee hukkuvansa opintoihin liittyvän työmäärän alle. (KOTT 2016) Korona-aika on vielä entisestään kriisiyttänyt opiskelijoiden mielenterveyden ongelmia. Mielenterveyteen liittyviä ongelmia ei kuitenkaan aina tunnisteta tai niihin ei puututa riittävän ajoissa. Yhteiskunta ja opiskelu tulisikin järjestää siten, etteivät ne kuormita yksilöitä liikaa.

Mielenterveyden tärkeyttä ja siitä huolehtimista tulisi nostaa esille jokaisella koulutustasolla sekä työelämässä. Jo perusasteelta lähtien on tärkeää antaa oppilaille työkaluja omasta jaksamisesta ja mielenterveydestä huolehtimiseen sekä avun hankintaan. Avoimuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen sekä kannustava keskustelukulttuuri luovat turvallisemman ja luottamuksellisemman ilmapiirin, joka osaltaan edistää kiusaamisen kitkemisessä kouluista sekä edistää yhteisön ja yksilön hyvinvointia

Myös korkeakoulujen tulee tehdä oma osansa opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja seuraamiseksi. Opinto-ohjauksen resursseja tulee lisätä. Lisäksi opiskelijoiden etenemistä ja jaksamista tulee seurata sekä tarvittaessa tarjota apua tai vaihtoehtoisia toimintatapoja ja joustoja opintoihin. Opintopsykologeja tulee olla psykologiliiton mitoitussuosituksen mukaisesti vähintään yksi 600-800 opiskelijaa kohti ja avun hakemisen kynnyksen pitää olla matala. Opintopsykologien mitoituksesta tulee säätää lailla.

Myös opiskelijayhteisöllä ja sosiaalisilla suhteilla on suuri merkitys opiskelijoiden hyvinvoinnille. Tämän takia opiskelijajärjestöjen järjestämät tapahtumat ja yhteiset ajanvietot ovat tärkeitä. On tärkeää, että jokaisella opiskelijalla on yhteisö, johon hän tuntee kuuluvansa ja josta saa vertaistukea. Erityistä huomiota on osoitettava verkkokoulutuksissa ja etäopetuksessa olevien opiskelijoiden tuutorointiin ja yhteisöjen luontiin.

Alkoholin käyttö on edelleen iso osa opiskelijakulttuuria. Korkeakoulujen, ylioppilas- ja opiskelijakuntien sekä YTHS:n tulee yhteistyössä kehittää opiskeluun liittyvään päihdekulttuuria parempaan suuntaan ja tukea päihteetöntä tapahtumakulttuuria. Paremmalla päihdekulttuurilla tuemme opiskelukykyä ja ennaltaehkäisemme muita mielenterveysongelmia. Opiskelijoille tulee tarjota matalan kynnyksen apua päihdeongelmiin.

Mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen on myös panostettava terveydenhuollon puolella. Resursseja mielenterveystyöhön on lisättävä, jotta jonot terveydenhuoltoon eivät kasvaisi kestäättömän pitkiksi vaan apua voisi hakea nopeasti ja matalammalla kynnyksellä. Resursseja voidaan lisätä muuttamalla psykoterapiakoulutus osaksi maksuttomia koulutusohjelmia.

On otettava käyttöön terapiatakuu, joka takaa nopean pääsyn mielenterveyspalveluiden piiriin jo ensimmäisen terveyskeskuskäynnin jälkeen. Oireenmukainen hoito tulee aloittaa kuukauden sisällä terveyskeskuskäynnistä. Kelan tukema kuntoutuspsykoterapia on toimiva malli pidempiin psykoterapiajaksoihin. Kelan enimmäiskorvaus ei kuitenkaan riitä kattamaan koko terapiakäynnin kustannuksia. Tästä syntyy huomattavia kustannuksia kuntoutujalle. Myös sopivan psykoterapeutin etsimisen kustannukset ovat tällä hetkellä yksilön

vastuulla. Kuntoutuspsykoterapian tulee olla maksutonta alle 29-vuotiaille ja opiskelijoille. Kelan tulee jatkossa korvata kolme kokeilukäyntiä kuntoutujalle terapeutin etsimiseen.

Opiskelijalla tulee olla oikeus myös palautumiseen ja lepoon. Nykytilanteessa opiskelijan opiskellessa valtiovallan asettamassa tavoitevauhdissa - 60 opintopistettä lukuvuodessa - tekee hän noin yhdeksässä kuukaudessa lähes täyden työvuoden verran töitä. Tähän päälle hän suorittaa kesällä joko kesäopintoja tai kartuttaa työkokemusta kesätöissä. Lepoon ei juurikaan jää aikaa. Sosiaaliturvaa uudistettaessa tuleekin pitää huolta, että jatkossa opiskelijalla on mahdollisuus myös palautua ilman pelkoa toimeentulon romahtamisesta

- Koulutuksessa on annettava työkaluja omaan mielenterveydestä ja jaksamisesta huolehtimiseen.
- Kiusaamista on ehkäistävä ja siihen on puututtava tehokkaammin.
- Mielenterveystyöhön on kohdistettava enemmän resursseja.
- Opinto-ohjauksen resursseja on lisättävä
- Opintopsykologeja tulee olla psykologiliiton mitoitussuosituksen mukaisesti vähintään yksi 600-800 opiskelijaa kohti ja avun hakemisen kynnyksen pitää olla matala.
- Sosiaaliturvaa uudistettaessa turvataan opiskelijoille oikeus lepoon ja palautumiseen.
- Psykoterapeuttikoulutus tulee muuttaa maksuttomaksi.
- Kuntoutuspsykoterapia on maksutonta alle 29-vuotiaille ja opiskelijoille.
- Kelan tulee korvata kolme kokeilukäyntiä psykoterapeutille sopivaa terapeuttia etsiessä.
- Luodaan terapiatakuu.

Opiskelijan sosiaaliturva ja yhteiskunnan palvelut

Kiihtyvien muutosten yhteiskunta tarvitsee joustavan sosiaaliturvamallin, joka tarjoaa muutosturvaa, tukee tarpeen tullen alanvaihtoa ja mahdollistaa tarttumisen työmahdollisuuksiin tai yrittäjyyteen. Tulonsiirtojen lisäksi ihmiset tarvitsevat myös tukea toisilta ihmisiltä: sosiaalipalvelut ovat osa sosiaaliturvaa. Nuorten velkaantumisen, koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäämisen ja mielenterveysongelmien lisääntyminen tulee katkaista. Kaikki perusturvan varaan joutuneet on kutsuttava ensimmäisen kolmen kuukauden aikana keskustelemaan palveluneuvojan kanssa yksilöllisen tuen tarpeen kartoittamiseksi ja tulevaisuussuunnitelman luomiseksi.

Paras järjestelmä sosiaaliturvan toteuttamiseen motivoivalla ja riittävän elintason tarjoavalla tavalla on Yleisturva. Yleisturvassa automaattinen tuen maksatus yhdistyy selkeyteen ja aktiivisuudesta palkitsevaan porrastukseen: opiskeleva tai muuten aktiivinen sosiaaliturvan saaja saa suuremmat tulot kuin passiivinen, eikä tulorajan ylittävä ansaittu euro koskaan pienennä etuuksia yli 50 sentillä. Yleisturvan myöntäminen perustuu kansallisen tulorekisterin tietoihin ja on automaattista tulojen pudotessa alle määritellyn minimin. Yleisturvan taso perustuu kohtuulliseen vähimmäiskulutukseen. Opiskelijoiden siirryttyä täysimääräisesti Yleisturvan piiriin opintolainajärjestelmästä luovutaan tarpeettomana.

Yleisturva koostuu kolmesta eri tasosta, joiden myöntämiseen vaikuttavat saajan elämäntilanne ja aktiivisuus. Yleisturvan viimesijainen turva on takuutaso, joka on tarkoitettu lyhytaikaiseksi ja kohdistuu pieneen joukkoon ihmisiä ja vastaa nykyisistä etuuksista toimeentulotuen perusosaa. Yleistaso puolestaan on mallin syyperusteinen etuus, joka vastaa nykytuissa muun muassa työttömyysturva-, sairauspäiväraha-, vanhempainpäiväraha-, opintotuki-, aikuiskoulutustuki- ja kuntoutusetuuksia. Aktiivisuutta Yleisturva palkitsee yleistason lisäksi maksettavalla aktiivitasolla. Yleisturvassa aktiivisuus määritellään entistä laajemmin ja henkilökohtaisemmin. Nykyinen ansiosidonnainen turva puolestaan korvautuu perusosaan lisättävällä ansio-osalla. Yleisturvaan kuuluvat keskeisenä myös henkilökohtaisesti mitoitettut palvelut.

Sosiaalisen taustan eroja on tasattava koulutuksen ja sosiaaliturvan kautta. Tavoitteena on oltava tosiasiallinen mahdollisuuksien tasa-arvo, jossa kukin yksilö pääsee toteuttamaan oman potentiaalinsa täysimääräisesti riippumatta taustastaan. Sosiaaliturvauudistuksen on koskettava myös opiskelijoita ja opiskelijan perustoimeentulon tulee vastata tasoltaan työttömän työnhakijan sosiaalietuuksia. Tämä tulee toteuttaa siirtymällä SDP:n esittelemään Yleisturvaan. Sosiaaliturvajärjestelmän tulee turvata riittävä toimeentulo, olla yksinkertainen ja selkeä sekä kannustaa itsensä kehittämiseen tai työnhakuun.

Sosiaaliturvan uudistamisen valmistelun ja toimeenpanon kestäessä useita vuosia tulee opiskelijoiden toimeentuloa kehittää välittömästi opintorahan merkittävällä tasokorotuksella ja lainan osuutta saman verran vähentämällä. Lisäksi opintotukikuukausien määrää tulee nostaa 64:ään ja niiden tutkintokohtaisesta jaottelusta tulee luopua. Opintotuen tulo-rajojen nostolle ei ole tarvetta, mutta tulo-rajojen ylittämisen vaikutusta tulee porrastaa ja takaisinmaksun oltava järjesteltävissä mm. osamaksuna. Mikäli opiskelija ei kesän aikana suorita opintoja tai työskentele, tulee hänen olla oikeutettu toimeentulotukeen ilman vaatimusta nostaa opintolainaa.

- Sosiaaliturva on uudistettava Yleisturva-mallin mukaiseksi. Perusturvan on oltava elämiseen riittävä, opiskeluun, työntekoon ja aktiivisuuteen motivoiva, selkeä ja mahdollisimman pitkälle automatisoitu järjestelmä.
- Opiskelijoiden toimeentuloa on parannettava välittömästi opintorahan merkittävällä tasokorotuksella sekä nostamalla opintotukikuukausien määrä 64:ään.
- Opiskelijoiden sosiaalietuuksien on oltava vähintään saman tasoisia kuin perusturvalla olevien työttömien.
- Nuorten talousvaikeuksista johtuva ylivelkaantuminen on pysäytettävä. SONK kannattaa positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa.

Liikuntapolitiikka

Terveiden kannalta riittämätön määrä fyysistä aktiivisuutta aiheuttaa 3 - 7 miljardin suuruiset kustannukset ja tuottavuuden menetykset Suomessa vuosittain. Liikkumattomuus aiheuttaa yksilölle terveysongelmia, joka puolestaan heijastuvat suoraan terveydenhuollon kustannuksiin. Terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien määrä ei saa tulevaisuudessa enää kasvaa, vaan kurssin kääntämiseksi tulee etsiä ihmisiä päivittäin liikkeelle motivoivia ratkaisuja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien avaamista kaikille, arkiliikuntaan kannustamista ja ennaltaehkäisevän terveystyön roolin korostamista.

Työn muuttuessa jatkuvasti passiivisemmaksi meidän täytyy kehittää kehoa ja hyvinvointia tukevia ratkaisuja osaksi jokapäiväistä elämää. Tämän vuoksi työpaikoilla, koulussa ja muissa oppilaitoksissa tulee kannustaa istumisen vähentämiseen säännöllisesti sekä sitä tulee tukea ympäristön muutosta tukemalla.

Jokaisella ihmisellä tulee olla iästään ja tulotasostaan huolimatta mahdollisuus harrastaa. Harrastustakuu tulee ulottaa koskemaan koko kansakuntaa, jotta terveyserot vähenevät. Liikunnallinen elämäntapa opitaan jo nuorena, joten tämän vuoksi lapsen lähipiirillä on suuri merkitys siihen, minkälaiseksi liikkujaksi tämä kehittyy. Tämän vuoksi harrastamaan tulee kannustaa nuorten lisäksi kaikkia muitakin ikäryhmiä.

Varhaiskasvatus- ja koulutusjärjestelmä mahdollistavat koko nuoren sukupolven tavoittamisen liikunnan kautta. Nuoria tulee kasvatuksen kautta tukea mahdollisimman monipuolisesti oman liikunnallisuuden löytämiseen. Liikunnanopetuksessa on keskityttävä entistä enemmän liikunnan monipuolisuuteen ja kannustettava oppilaita löytämään omat tapansa liikkua sekä edistää omaa hyvinvointiaan.

Korkeakoulutukseen siirryttäessä korkeakoulujen tulee tukea opiskelijoiden liikuntaedellytyksiä muun muassa rahoittamalla opiskelijaliikuntajärjestöjä ja varmistamalla tarvittavien liikuntatilojen riittävyys.

- Jokaisessa korkeakoulussa tulee olla korkeakoululiikunnan suositukset täyttävät liikuntapalvelut. Lisäksi terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien opiskelijoiden liikunnan edistämisen tulee olla erityisen tukemisen kohteena.
- Istumisen vähentämiselle tulee luoda kaikkialla yhteiskunnassa näkyvät rakenteet. Istumisen vähentäminen ei ole vain tilojen muokkausta vaan myös ajatustapaan sekä toimintamalleihin vaikuttamista.
- Liikunnan palveluketjut viralliseksi osaksi terveydenhuoltoa. Lääkärin antama kehote lisätä liikuntaa on tutkitusti tehokkain liikuntainterventio, mitä tällä hetkellä on käytössä.
- Kunnissa käytetyt liikuntareseptit on otettava käyttöön valtakunnallisesti ja niistä on tehtävä virallinen osa maamme terveydenhuoltoa.
- Liikkuva Koulu -ohjelma tulee vakiinnuttaa osaksi suomalaista hyvinvointikulttuuria.
- Kasvatus- ja koulutusjärjestelmään panostamalla on vaikutettava siihen, ettei vanhempien sosioekonominen tausta enää vaikuta lapsen liikunnan määrään.
- Rakennetaan yhdenvertaista liikunta- ja urheilumaailmaa. Edistetään resurssien, näkyvyyden ja osallistumisen tasapuolista jakautumista yhteiskunnassa niin, että jokainen voi osallistua resursseistaan, toimintakyvystään tai muista ominaisuuksistaan riippumatta haluamaansa fyysistä aktiivisuutta edistävään toimintaan.

KOHTI OIKEUDENMUKAISEMPAA YHTEISKUNTAA

Laajasti jaettu oikeudenmukaisuuden kokemus on yhteiskuntaa koossa pitävä ja yleistä turvallisuutta vahvistava voima. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa vallitsee tasapaino yksilön ja yhteiskunnan oikeuksien ja velvollisuuksien välillä. Keskeiset oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakennuspilarit ovat mahdollisuus riittävän toimeentulon hankkimiseen, tasa-arvoiset ja todelliset mahdollisuudet laajentaa osaamistaan ja sivistystään sekä kaikkia tasapuolisesti kohteleva ja tosiasiallisesti toteutuva lainsäädäntö.

Nyky-yhteiskunnassa tavattavan epäoikeudenmukaisuuden ei enää mielletä johtuvan erilaisesta sääty- tai luokka-asemasta. Lain edessä eriarvoiseen asemaan ei saada asettaa myöskään etnisen taustan, sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Epäoikeudenmukaisuus syntyy taloudellisen ja sosiaalisen pääoman eriarvoisesta jakautumisesta sekä yhteiskunnassa yhä vaikuttavista rasistisista ja seksistisistä ennakkoluuloista. Suomalaisessa yhteiskunnassa on saavutettu edistysaskeleita eriarvoisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden poistamisessa, mutta yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden poistamisessa on vielä runsaasti työtä.

Oikeudenmukaisuuden toteutumisen ehdoton edellytys on demokraattinen yhteiskuntajärjestys ja mahdollisuus esittää mielipiteensä vapaasti vailla pelkoa häirityksi tulemisesta. Näiden oikeuksien paremman toteutumisen eteen on jatkuvasti tehtävä kehittämistyötä yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuuksia edelleen parantamalla. Tulo- ja varallisuuserojen lisäksi on hillittävä sivistys- ja kulttuuripääoman erojen kasvua, koska aineellisen varallisuuden lisäksi myös henkinen pääoma on keskeistä yhteiskunnallisen yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien kannalta. Pääomien periytyvyyteen ja kasautumiseen tulee puuttua tasa-arvon turvaamiseksi.

757 Oikeudenmukaisuuden tavoitteet ovat historiallisesti toteutuneet parhaiten pohjoismaisessa
 758 hyvinvointivaltiossa. Erilaisia yhteiskunnallisia aatesuuntauksia edustaneet poliittiset liikkeet, ammatti- ja
 759 työnantajaliitot sekä kansalaisjärjestöt ovat kyenneet rakentamaan ja hedelmälliseen yhteistyöhön keskenään
 760 parhaan saatavilla olevan asiantuntijatiedon tukemina. Pohjoismainen vuoropuhelun ja sopimisen malli on
 761 uudistettava jälkiteolliseen aikaan sopivaksi. hyvinvointivaltion rakenteet on saatava vastaamaan muuttuvan
 762 yhteiskunnan vaatimuksia.

763
 764

765 Demokratia

766 Demokratia tarkoittaa äänioikeuden lisäksi oikeutta ja mahdollisuutta saada tietoa, osallistua päätöksentekoon
 767 ja saada mielipiteensä kuulluksi. Todellinen demokraattinen osallisuus vaatii tuekseen avoimuuteen
 768 sitoutuneita julkisia instituutioita ja vahvaa kansalaisyhteiskuntaa. Tämä voi toteutua ainoastaan turvallisessa
 769 yhteiskunnassa, jossa on nollatoleranssi poliittiselle terrorille, uhkailulle, solvaamiselle, vihapuheelle ja
 770 häirinnälle.

771

772 Jokaisella kansalaisella oltava yhdenmukainen mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnassa. Yritys riistää joltakin
 773 yksilöltä tai ryhmältä mahdollisuus demokraattiseen osallistumiseen, joko juridisesti tai tosiasiallisesti, ei ole
 774 demokratian periaatteiden mukaista. Demokratia ei tarkoita enemmistön valtaa, vaan kaikkien yksilöiden
 775 yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoon ja julkiseen keskusteluun. Suomen, Euroopan ja
 776 maailman demokraattisten voimien tulee yhtenäisinä vastustaa epädemokraattisten ja autoritääristen
 777 poliittisten voimien nousua ympäri maailman sekä edistää maailman demokratisoitumiskehitystä. Populismia
 778 ja äärioikeiston nousua vastaan on taisteltava aktiivisesti.

779

780 Toimiva, monipuolinen ja osallistava demokratia vaatii tuekseen myös hyvin koulutetun kansan ja aktiivisen
 781 kansalaisyhteiskunnan. Demokratiakasvatuksen tulee opettaa kaikista kriittisesti ajattelevia,
 782 medialukutaitoisia ja aktiivisia kansalaisia, joilla on tarvittavat tiedot ja taidot osallistumiseen yhteiseen
 783 päätöksentekoon. Demokratiakasvatus tulee aloittaa jo mahdollisimman varhain ja pitää mukana koko
 784 koulutusuran ajan kaikilla koulutusasteilla ja -muodoilla. Demokratiakasvatus ei ohjaile oppilaiden ja
 785 opiskelijoiden poliittista ajattelua vaan ohjaa heitä muodostamaan omat näkemyksensä ja mielipiteensä sekä
 786 keräämään tarvitsemansa tiedot päätösten tekemiseen.

787

788 Demokraattista päätöksentekoa on laajennettava entistä enemmän myös työpaikoille muun muassa säätämällä
 789 työntekijöiden lakisääteisestä edustuksesta yritysten hallituksissa sekä tukemalla työntekijäomistusta ja -
 790 osuuskuntia.

791

- 792 • Nykyisen edustuksellisen järjestelmän lisäksi on löydettävä uusia erilaisia keinoja kansalaisille
 793 aktiivisesti vaikuttaa elinympäristöönsä ja julkiseen päätöksentekoon.
- 794 • Demokratiakasvatus tulee aloittaa jo mahdollisimman varhain ja pitää mukana koko koulutusuran ajan
 795 kaikilla koulutusasteilla ja -muodoilla.
- 796 • Työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet työpaikoilla tulee lisätä esimerkiksi työntekijöiden
 797 lakisääteisellä edustuksella yritysten hallituksissa sekä tukemalla työntekijäomistusta ja -osuuskuntia.

798

799

800 Ympäristö- ja ilmastopolitiikka

801 Ilmastonmuutos on suurin yksittäinen uhka ihmiskunnan tulevaisuudelle. Kaikessa politiikassa on otettava
 802 huomioon ympäristövaikutukset. Lakeja säädettyäessä niiden ympäristövaikutukset arvioidaan automaattisesti
 803 ja ne otetaan huomioon jatkovalmistelussa, mistä vastaa ympäristöministeriö. Kestävän kehityksen teemojen
 804 tulee koskea koko opintopolkua varhaiskasvatuksesta korkeakoulujen perustutkintoihin. Kestävän kehityksen

805 teemat on lisättävä opintojen ja tutkintojen sisältöihin suunnitelmallisesti. Maailma ja yhteiskunta tulee
806 rakentaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväälle pohjalle eikä sen tule perustua riistolle.
807

808 Ympäristö- ja ilmastopolitiikassa ensiarvoisen tärkeää on Pariisin ilmastopöytäkirjaan sitoutuminen ja
809 määrätietoinen toteuttaminen. Suomen on tähdättävä hiilineutraaliuteen viimeistään vuoteen 2035 mennessä
810 ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuteen. Hiilineutraali yhteiskunta vaatii päästöjen vähentämisen lisäksi myös
811 hiilivarastojen ja hiilinielujen vahvistamista. Tämä edellyttää entistä kunnianhimoisempaa metsien ja soiden
812 suojelua maassamme. Myös hiilineutraalia ja hiilinegatiivista maataloutta tulee edistää. Näyttämällä
813 kunnianhimoisesti esimerkkiä Suomi kykenee toimimaan eturintamassa globaalissa ilmastonmuutoksen
814 vastaisessa kamppailussa.
815

816 Ilmastonmuutoksen torjunta vaatii merkittäviä muutoksia nykyisiin kulutustottumuksiimme, mutta muutokset
817 ja ilmastotoimet eivät saa suhteettomasti heikentää kaikkein pienituloisimpien asemaa. Kulutustottumusten
818 muuttaminen ei tarkoita suoraa nykyisen elintason merkittävää pudottamista vaan uusien toimintatapojen
819 hyödyntämistä esimerkiksi niin, että yksilöiden tarve kuluttaa vähenee. Ruokahävikin vähentäminen on yksi
820 keino ilmastonmuutoksen vastaisessa kamppailussa. Suurin ruokahävikin lähde ovat kotitaloudet, joiden
821 ruokahävikki on noin kaksinkertainen kauppoihin verrattuna. Vaikka kotitalouksiin vaikuttaminen on
822 huomattavasti ruokakauppoja hankalampaa, on valistuksen ja tiedon jakaminen aiheesta tärkeää, jotta myös
823 kotitaloudet kantaisivat paremmin osansa ruokahävikin vähentämisessä. Kauppojen ruokahävikkiä on
824 vähennettävä esimerkiksi jakamalla muutoin hävikkiin joutuvaa ruokaa hyväntekeväisyyteen.
825

826 Liha- ja maitotuotanto ovat suuria ilmastolle haitallisten päästöjen aiheuttajia. Suomen tulee säätää erillinen
827 lihavero tehotuotetulle lihalle ja siirtää tehotuotetun lihan tuet vaihtoehtoisten proteiiniä lähteiden tuotannolle.
828 Suomen tulee jatkossa tukea enemmän ympäristölle vähemmän haitallisten proteiiniä lähteiden tuotantoa.
829 Lisäksi Kaiken Suomessa tuotetun lihan ja maidon on oltava eettisesti kestävä. Maatalouden tukijärjestelmää
830 on uudelleenarvioitava ilmasto- ja ympäristönäkökulma edellä osana eurooppalaista kokonaisuutta,
831 unohtamatta kuitenkaan kansalliseen huoltovarmuuteen liittyviä tekijöitä. Julkisissa hankinnoissa tulee
832 korostaa ympäristöystävällisempää ruokatuotantoa ja lisätä kasviperäisen ruuan määrää.
833

834 Vaateteollisuudessa tulee pyrkiä tukemaan kotimaista tuotantoa ja asettaa lisää laatuvaatimuksia Suomessa ja
835 EU:ssa myytävillä tekstiileille. Tietoisuutta tekstiiliteollisuuden aiheuttamista ilmastovaikutuksista pitää lisätä.
836 Laadukkaiden ja ilmastolle ystävällisempien tekstiilien tuotantoa on tuettava esimerkiksi verotuksella.
837

838 Tietoisuutta teknologiateollisuuden ongelmista tulee lisätä. Elektroniikan pitää olla kierrätettävää ja kestävä.
839 Takuun pitää olla kaikissa tuotteissa vähintään viisi vuotta. Euroopan unionin tasolla pitää tarttua vahvasti
840 toimeen, jotta lyhytikäisiksi tarkoituksella suunnitellut tuotteet saadaan kiellettyä. Tuotteiden tulee olla myös
841 huollettavia. Esimerkiksi verotuksella tai määräaikaisilla tuilla tulee tukea tuotteita, jotka on tehty kestäväksi
842 ja jotka ovat huollettavia.
843

844 Ilmastonmuutoksen rinnalla on huomioitava planeettamme eliöstön luonnonmukaisten elinympäristöjen
845 vaurioituminen ja supistuminen sekä lajien sukupuuttoaalot. Luonnonvarojen kulutus on pudotettava
846 kestävä tasolle ja luonnonvarojen hyödyntäminen on toteutettava mahdollisimman vähäistä vahinkoa
847 aiheuttavalla ja ekosysteemejä kunnioittavalla tavalla. Suomen on lisättävä suojelun piirissä olevan maa- ja
848 meripinta-alan osuutta, kiinnittäen huomiota metsien ja soiden lisäksi myös vaarantuneisiin keto- ja
849 niittymaihin. Eheidän viherkäytävien luominen ja ylläpitäminen elinympäristöjen välille on osa koko maan
850 kattavaa kestävä ekosysteemiä politiikkaa. Elinvoimaisten ekosysteemien suojelu on tärkeää, koska ne
851 kykenevät paremmin sietämään tilapäisiä häiriötiloja elinolosuhteissa. Dysfunktionaaliset ekosysteemit voivat

852 aiheuttaa vakavia haittoja luonnon uusiutumiskyvylle ja ihmistoiminnalle, esimerkiksi maataloudelle tai haja-
853 asutusalueiden asumiselle.

854

855 • Lakeja säädettyä niiden ympäristövaikutukset arvioidaan automaattisesti ja ne otetaan huomioon
856 jatkovalmistelussa.

857 • Suomen tulee säätää erillinen lihavero tehotuotetulle lihalle ja siirtää tehotuotetun lihan tukia
858 vaihtoehtoisille proteiininlähteille, esimerkiksi kasviproteiinin ja hyönteisravinnon tuotannolle.

859 • Julkisissa hankinnoissa tulee korostaa ympäristöystävällisempää ruokatuotantoa ja lisätä kasviperäisen
860 ruuan määrää.

861 • Ekosysteemien ja elinympäristöjen suojele ilmastonmuutoksen torjumisen rinnalle.

862 • Suojellun luonnon määrää on lisättävä.

863

864 Liikenne- ja energiapolitiikka

865

866 Liikkumisen kaupungeissa tulee perustua ensisijaisesti joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn.
867 Liikkumisen kaupunkien välillä joukkoliikenteen voimin tulee olla taloudellisesti mahdollista kaikille
868 väestöryhmille. Opiskelijat ovat taloudellisesti yksi yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleva väestönosa ja
869 heidän liikkumistaan opiskelupaikkakunnillaan, mutta myös opiskelupaikkakunnalta kotipaikkakunnalle tulee
870 tukea. Joukkoliikenteen reittejä suunniteltaessa on syytä myös ottaa huomioon paikkakunnalla olevat koulut ja
871 korkeakoulut, jotta opiskelijoiden suhteellisen helppo liikkuvuus opiskelemaan toteutuu.

872

873 Pyöräily- ja kävelyreittien laatuun ja liikennekasvatukseen panostamalla liikenneturvallisuutta voidaan
874 parantaa merkittävästi. Turvallisuuden ja laadun lisääntyessä myös etenkin pyöräilyn määrä voi lähteä
875 todelliseen nousuun. Pyöräilyyn ja kävelyyn sijoittaminen on investointi niin kansanterveyteen kuin myös
876 ilmastonmuutoksen ehkäisyyn.

877

878 Yksityisautoilun osalta on tuettava siirtymistä sähköön pääasiallisena käyttövoimana. Suomessa on seurattava
879 muiden pohjoismaiden mallia ja kiellettävä uusien fossiilisten polttomoottoriautojen myynti viimeistään 2030-
880 luvulla. Yksityisautoilua on pyrittävä vähentämään erityisesti kaupunkien keskustoissa ruuhkamaksuin,
881 rajoittamalla läpikulkua sekä suosimalla joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä kulkumuotoina. Autojen
882 yhteisomistusta ja jakamista esimerkiksi osuuskuntien tai itsepalveluvuokrauksen kautta on kannustettava ja
883 tarvittaessa ohjattava kehitystä tähän suuntaan verotuksella ja lainsäädännöllä.

884

885 Kävelyn ja pyöräilyn käyttöastetta on pyrittävä nostamaan kaupunkisuunnittelun avulla. Tämä tarkoittaa
886 erilaisten kannustimien luomista, infrastruktuurin kuntoon laittamista sekä pyöräilyn laadun parantamista.
887 Laadulla tarkoitetaan pyöräily ja kävely edellä tapahtuvaa kaupunkisuunnittelua, jossa pyöräily nähdään
888 tasavertaisena liikkumismuotona muiden kanssa. Laadun edistäminen tarkoittaa myös alueiden strategista
889 suunnittelua niin, että pyöräily ei ole vain helppoa vaan jopa mielekästä. Kaupunkipyöräjärjestelmä on
890 ulotettava jokaiseen korkeakoulukaupunkiin ja varmistettava että järjestelmä on yhdenmukainen lähikuntien
891 kesken, niin että liikkuminen kuntarajojen yli on sujuvaa ja vaivatonta.

892

893 Liikennekoulutuksen tulee olla alakouluissa pakollista. Nykyisen trendin mukaan nuoret aikuiset hankkivat yhä
894 vähemmän moottoriajoneuvoajokortteja, jonka vuoksi meillä on käsissämme joukko ihmisiä, jotka eivät ole
895 saaneet varsinaista liikennekoulutusta. Tämä tulee taata jokaiselle ja jo varhaisessa vaiheessa.

896

897 Suomalainen ydinvoima on turvallista ja luonnonvaratehokasta, mutta sen lisärakentamiselle ei ole tarvetta
898 poislukien vanhentuvien reaktoreiden uusiminen ja kaukolämmön tuotantoon tarvittavien pienreaktoreiden
899 käyttöönotto. Uusiutuvaan energiaan tulee investoida pidemmän tähtäimen energiapolitiikan kulmakivenä.

900 Energiapolitiikassa pitää uskaltaa tehdä moderneja ratkaisuja, jotka perustuvat tutkittuun tietoon. Suomen
 901 tulee myös kiinnittää huomiota energiaan huoltovarmuustekijänä, koska energiaa tuodaan vielä huomattavia
 902 määriä Suomeen,

903

- 904 • Joukkoliikenteessä opiskelijoille on taattava 50 % opiskelija-alennus valtakunnallisesti myös
- 905 paikallisliikenteessä ilman ikärajaa.
- 906 • Opiskelija-alennuksen tulee koskea myös kertalippuja.
- 907 • Suomen on kiellettävä uusien fossiilisten polttomoottoriautojen myynti viimeistään 2030-luvulla.
- 908 • Lentoliikenteen vähentämiseksi asetettava lentovero.
- 909 • Kaupunkien kaavoitus on tehtävä jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen ratkaisut edellä.
- 910 • Kaupunkipyöräjärjestelmä on ulotettava jokaiseen korkeakoulukaupunkiin.
- 911 • Suomen valtio investoi vuosittain budjetistaan tietyn prosenttiosuuden uusiutuvien energialähteiden
- 912 kehittämiseen.
- 913 • Turpeen ja kivihiilen polttaminen on kiellettävä kokonaan.

914

915

916 Asuntopolitiikka

917 Asuntopolitiikan tehtävänä on paitsi huolehtia riittävästä ja ihmisten asumisen tarpeita vastaavasta asumisen
 918 vaihtoehtojen toteutumisesta tasapuolisesti ja eri elämäntilanteessa olevien ihmisten maksukykyä vastaavalla
 919 tavalla. Uudisasuntotuotantoa suunniteltaessa ja olemassa olevia asuinalueita kehitettäessä on kiinnitettävä
 920 erityistä huomiota siihen, että asunnot ja asuinalueet kestävät aikaa ja sopeutuvat asukkaiden muuttuviin
 921 tarpeisiin ja tottumuksiin. Asuinalueilla täytyy olla erilaisia asumismuotoja, jolla ehkäistään segregatiota.

922

923 Asuinalueiden mahdollisuutta tarjota monipuolisia ja laadukkaita palveluita on tuettava esimerkiksi
 924 kaavoituksellisin ratkaisuin. Joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyreittien järjestämiseen on kiinnitettävä
 925 erityistä huomiota. Asuinalueiden energiankäytön ja ympäristökuormituksen vähentämiseen on pyrittävä
 926 kaikin keinoin. Asumismukavuutta ja asumisen luonnonmukaisuutta on parannettava viheralueiden ja
 927 lähiluonnon johdonmukaisella huomioimisella kaavoituksen ja maankäytön suunnittelun yhteydessä.

928

929 SONK ottaa opiskelijajärjestönä ensisijaisesti kantaa opiskelijoiden asumiseen. Asuinalueiden yleisen
 930 viihtyvyyden lisäksi on huomioitava opiskelijoiden erityistarpeet ja erilaiset elämäntilanteet. Tarjolla on oltava
 931 niin edullisia soluasuntoja ja pieniä yksiöitä kuin perheasuntojakin. Opiskelijasoluja ei tule jakaa
 932 automaattisesti sukupuolen mukaan, vaan opiskelijoilla tulisi olla mahdollisuus myös valita sukupuolineutraali
 933 soluasunto. Yhteiskäyttötiloihin, kuten pyykkitupiin, saunoihin, kuntoilu-, opiskelu- ja harrastetiloihin
 934 opiskelija-asumisen yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota.

935

936 Opiskelijoiden taloudellinen asema ja erityisesti korkeakoulujen keskittyminen kaupunkeihin vaikuttavat
 937 siihen, että useimmilla opiskelijoilla ei ole autoa. Tämän takia laajamittainen pysäköintipaikkojen
 938 rakentaminen opiskelija-asuntoihin on kaupunkitilan haaskausta. Sen sijaan voitaisiin rakentaa lisää asuntoja
 939 helpottamaan erityisesti pääkaupunkimme korkeita asumiskustannuksia. Yleisenä asumispoliittisena linjana
 940 SONK painottaa ekologisempien asumisjärjestelyiden kehittämistä. Kaikkiin uusiin asuntoihin tulisikin
 941 esimerkiksi asentaa huoneistokohtaiset vesimittarit.

942

- 943 • Asuinalueet on suunniteltava ympäristöllisesti kestävällä ja viihtyisyyttä edistävällä tavalla.
- 944 • Yleisturvassa on luovuttava asumisen tukien ruokakuntakohtaisuudesta.
- 945 • Opiskelija-asumisen parkkipaikkakorjauksia tulee pienentää.
- 946 • Pääkaupunkiseudun ja muiden suurten kaupunkien korkeiden asumiskustannusten laskemiseksi on
- 947 rakennettava määrätietoisesti enemmän asuntoja.

- Laadukkaiden opiskelija-asuntojen riittävä saatavuus on turvattava kaikilla opiskelupaikkakunnilla.
- Uusia asuntoja rakennettaessa on huolehdittava esteettömyyden riittävästä toteuttamisesta.

Kohti täyttä tasa-arvoisuutta

Tasa-arvopolitiikan tulee olla läpileikkaava teema kaikissa yhteiskunnan rakenteissa. Sukupuolittuneisuutta tulee purkaa elämän jokaisella osa-alueella, ja välineinä tähän on käytettävä sääntelyä sekä tietoisuuden lisäämistä. Julkisen sektorin rooli on toimia suunnannäyttäjänä poistamalla palkkaerot sukupuolten välillä. Aikamme suuria sukupuoleen perustuvia tasa-arvo-ongelmia ovat myös koulussa menestyminen ja kouluttautumisasasteen erot, sukupuolittuneet urapolut, erityisesti nuorten miesten yleistynyt syrjäytyminen, perhevapaiden epätasainen jakautuminen vanhempien kesken ja osin siitä johtuva nuorten naisten syrjintä työnhakutilanteissa sekä vain miehiä koskeva asevelvollisuus. Tasa-arvoa työelämässä tulee edistää myös palkka-avoimuudella ja anonyymien rekrytoinnin käyttöönotolla. Julkishallinnollisiin toimielimiin toimihenkilöitä valittaessa valinnan kriteerinä tulee olla hakijan pätevyys ja sopivuus valintatavasta riippumatta.

Ahtaat ja jäykät sosiaaliset sukupuoliroolit sortavat kaikkia sukupuolia ja seksuaalisuuden muotoja kaikkialla maailmassa. SONK kannattaa inklusiivista ja intersektionaalista feminismiä. Inklusiivinen feminismi edistää tasa-arvoliiikkeenä kaikkien sukupuolten asiaa ja intersektionaalinen feminismi tarkoittaa eri syistä syrjittyjen tai eriarvoiseen asemaan asetettujen erilaisten asemien ja kamppailuiden tunnistamista ja solidaarisuutta.

Tieteellinen tutkimus on osoittanut, että ihmisiä ei voi jaotella kahteen sukupuoleen. Siksi juridisesta sukupuolesta tulee luopua virallisissa asiakirjoissa. Sukupuolen ei tule määrittää ihmisyksilön vapauksia tai velvollisuuksia, eikä ketään saa asettaa eriarvoiseen asemaan biologisen sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun vuoksi.

Globaali köyhyys, eritoten naisten ja tyttöjen asema, on ymmärrettävä merkittäväksi esteeksi tasa-arvon ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. Erityinen huoli nyky-yhteiskunnassa ovat yhteiskunnallisesta osallisuudesta syrjäytyvät, jotka ovat korostuneesti vähäosaisia ja nuoria. Äänestysaktiivisuuden lasku on merkki politiikan kyvyttömyydestä puhutella näitä ihmisiä, jotka ovat menettäneet luottamuksensa ja uskonsa siihen, että järjestelmällä olisi heille jotakin tarjottavaa.

- Tunnistamme yhteiskunnassa laajasti sortavan sukupuolijärjestelmän ja sen haitallisten seurausten estämiseksi edistetään intersektionaalisen feministisen politiikan keinoin kaikkien sukupuolten oikeuksia ja mahdollisuuksia.
- Unisex-wc:t oletuksiksi.
- Koulutuksen ja työelämän sukupuolittain eriytyminen on lopetettava.
- Universaali kansalaispalvelus, joka on sukupuolineutraali: noin 35 % ikäluokasta suorittaa asepalveluksen kuten nykyäänkin, lopuille jatkossa siviilipalvelus. Siviilipalveluksen rangaistuksenomaisuudesta tulee luopua.
- Translaki on saatettava täysimittaisena voimaan, myös sukupuolenkorjausprosessin aloitus mahdollistettuna jo alaikäisille. Juridisesta sukupuolesta on luovuttava virallisissa asiakirjoissa.
- Eheytyshoidot tulee kieltää.

Monikulttuurisuus

Kieli- ja kulttuurivähemmistöjen edustajat ovat arvokkaita suomalaisen yhteiskunnan jäseniä, joilla on oikeus kehittää omaa kulttuuriaan. Kaiken lainsäädännön tulee tukea vähemmistöjen tasa-arvon ja suojan

996 toteutumista. Ruotsin kieli on historiallis-kulttuurisesti merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa.
 997 Suomenruotsalainen kulttuuri ja ruotsin kieli Suomessa säilyvät elinvoimaisina, kun palvelujen saanti ja
 998 rakenteiden toimivuus Suomen molemmilla kansalliskielillä turvataan kaikilla julkisen hallinnon tasoilla.
 999 Kieliopetuksen monipuolistamisesta peruskouluissa ja toisella asteella tulee kuitenkin tehdä selvitys.

1000
 1001 Saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jonka ainutkertainen vaikutus näkyy Suomessa kulttuurisena ja
 1002 historiallisena rikkautena. Saamelaisille tulee varmistaa mahdollisuus osallistua heitä koskevaan
 1003 päätöksentekoon ja saamenkielisen opetuksen ja varhaiskasvatuksen riittävä tarjonta on taattava. Romaneiden
 1004 syrjäytymisen ehkäisyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota koulutuksessa sekä kehittämällä
 1005 vanhempainyhdistyksen toimintaa. Edellä mainittujen vähemmistöjen rinnalle on nousemassa uusia
 1006 vähemmistöjä, joiden integroimiseen ja voimaantumiseen tulee kiinnittää huomiota saavuttaaksemme
 1007 monimuotoisemman yhteiskunnan.

1008
 1009 Suomalainen identiteetti ei perustu ulossulkemiseen, vaan inklusioon ja monimuotoisuuteen.
 1010 Maahanmuuttajien kotouttamiseen ja aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen tulee panostaa
 1011 koulutuksen ja suunnattujen tukitoimenpiteiden avulla. Suomi on sitoutunut auttamaan hädänalaisia ihmisiä
 1012 muiden YK:n jäsenmaiden tapaan, joten suojele humanitäarisistä syistä tulee muistaa esimerkiksi työperäisen
 1013 maahanmuuton rinnalla.

1014
 1015 SONK on antirasistinen liike, joka pyrkii yhteiskunnissa olevan rakenteellisen rasismien ja yksilöiden rasististen
 1016 asenteiden purkamiseen. Myös tässä koulutuksella on keskeinen rooli. Aina varhaiskasvatuksesta
 1017 korkeakoulutukseen asti tulee opetuksessa kumota rasistisia ennakkoluuloja ja henkilökunnalla tulee olla
 1018 osaamista ja keinoja tunnistaa ja puuttua oppilaiden ja opiskelijoiden kohtaamaan rasismiin.

- 1019
 1020 • Sosiaalisen, etnisen ja kulttuurisen taustan luomat rakenteelliset esteet ja eroavaisuudet ihmisten
 1021 mahdollisuuksissa on huomioitava ja pyrittävä purkamaan.
 1022 • Pyritään tarjoamaan oman kielistä julkista palvelua. Vähemmistöjen oikeus kehittää omaa kulttuuriaan
 1023 turvataan.
 1024 • Saamelaiset ovat Suomen alkuperäiskansana erityisasemassa, jotka tulee ottaa huomioon kaikessa heitä ja
 1025 heidän asuinalueitaan koskevassa päätöksenteossa. Suomen on ratifioitava ILO 169 -sopimus.
 1026 • Aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen asti tulee opetuksessa kumota rasistisia ennakkoluuloja ja
 1027 henkilökunnalla tulee olla osaamista ja keinoja tunnistaa ja puuttua oppilaiden ja opiskelijoiden
 1028 kohtaamaan rasismiin.

1029
 1030
 1031 Euroopan unioni

1032 Euroopan unionin politiikka on osa Suomen sisäpolitiikkaa. Euroopan parlamentin ja komission päätökset
 1033 vaikuttavat jatkuvasti Suomeen. Useat yhteiskunnalliset muutosprosessit ja poliittiset ongelmat ovat Euroopan
 1034 laajuisia, joten niitä on entistä määrätietoisemmin myös pyrittävä ratkaisemaan Euroopan unionin tasolla.
 1035 Unionin jäsenenä Suomi on täysivaltainen päättämään unionin asioita yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa.
 1036 Suomi on ja Suomen täytyy vastaisuudessaakin olla kokoaan suurempi vaikuttaja unionissa.

1037
 1038 Euroopan unionin haaste on sen toiminnan tunnettuus. Kansalaiset eivät siis tiedä mitä unioni tekee ja miten
 1039 sen päätöksiin voi vaikuttaa. Tämä tarkoittaa, että unionin ja ennen kaikkea sen jäsenmaiden on otettava
 1040 määrätietoisia askeleita kohti parempaa kansalaisviestintää unionin ansioista ja vioista. Euroopan unionin
 1041 demokratiavajeen ratkaiseminen vaatii sekä päätöksenteon rakenteiden uudistamista että kansalaisten
 1042 parempaa tietoutta ja aktiivisempaa osallistumista unionin päätöksentekoon.

1043

1044 Luonteva kehityssuunta Euroopan unionille on liittovaltiokehitys, eli federalismi. Tällä tarkoitetaan
1045 esimerkiksi eurooppalaisia korkeakouluja, työmarkkinoita ja sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön ja
1046 kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien yhdenmukaistamista. Euroopan unionissa valtaa käyttää kansalaisten
1047 vapaille vaaleilla valitut parlamenttiedustajat ja näiden luottamusta nauttiva hallitus.
1048

- 1049 • Eurooppa-tiedotusta tulee lisätä kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa nykyisestä tasosta.
- 1050 • Suomen täytyy olla vahvistamassa Euroopan unionin kykyä ratkaista maanosan yhteisiä ongelmia ja
1051 olla yhtenäinen toimija kansainvälisillä areenoilla.
- 1052 • Suomalaisten tietoutta Euroopan unionin toiminnasta ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksista tulee
1053 vahvistaa.
- 1054 • Euroopan unionin tulee panostaa vahvasti koulutukseen ja tieteelliseen tutkimukseen.
- 1055 • Euroopan unionin kehityksen tulee edetä kohti ylikansallista yhteisöä, eurooppalaisten valtioiden
1056 yhteistä liittovaltiota.
- 1057 • Erasmus + -vaihto-ohjelman rahoitusta pitää lisätä merkittävästi.
- 1058 • Unionin tulee toimia myös alueensa ulkopuolella vahvasti arvojensa puolustajana.
- 1059 • Yhteistyötä ja kehitysyhteistyötä Afrikan maiden kanssa täytyy lisätä ja tukea niiden demokraattista
1060 kehitystä sekä estää autoritaaristen toimijoiden vaikutusvallan nousu.
- 1061 • Uusien jäsenvaltioehdokkaiden jäsenyyspolkua on muutettava keskustelevämmäksi ja progressiivisesti
1062 palkitsevämmäksi. Vähittäinen vaatimusten täyttäminen ja palkintojen saaminen motivoi
1063 tehokkaimmin.
- 1064 • Kauppasopimuksia ei voida tehdä ilman, että ympäristöarvot ja ihmisoikeudet otetaan huomioon.
1065 Arvojen noudattamatta jättäminen pitää sanktioida.
- 1066 • Tavoiteohjelmassa esitettyä politiikkaa ajetaan myös Euroopan tasolla soveltuvin osin.